

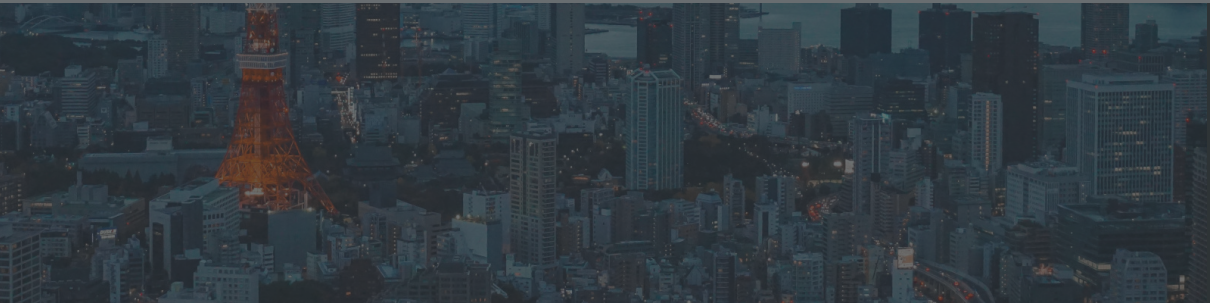
Jak powstały i rozwijają się japońskie miasta?

O planowaniu przestrzennym na terenie Japonii

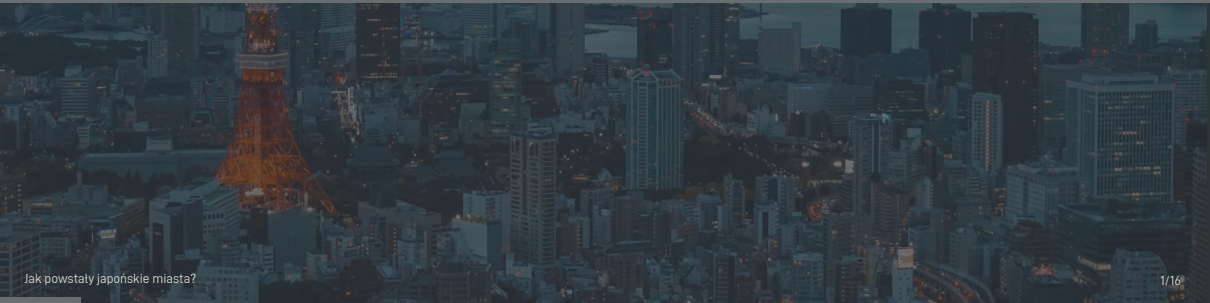
Robert von Oliva

naruciakk

2023-09-16

Jak powstały japońskie miasta?

Okres Edo - różne przeznaczenie miast

- ❖ 三都 (Santo) - Edo, Osaka, Kioto
- ❖ 城下町 (Jōkamachi) - ok. 200-260 miast
- ❖ 門前町 (Monzenmachi)
- ❖ 宿場町 (Shukubamachi), miasta portowe, targowe

Rysunek: Map of Edo around 1840's, Wikicommons, domena publiczna

Okres Edo (1600–1968) był czasem w którym ukształtował się ustandaryzowany system miast w Japonii. Było to związane z dużym wzrostem liczby mieszkańców miast, co wiązało się również z pewnym rozwojem kultury miejskiej. Efekty tego okresu wpływają na kształt japońskich miast do dnia dzisiejszego. Miasta w tamtym okresie sklasyfikowane były na kilka typów –trzy największe miasta (Santo), miasta zamkowe (Jōkamachi), ośrodki religijne (Monzenmachi), a także pozostałe typy jak miasta pocztowe (Shukubamachi) itp. Układ miast wy pływał z obowiązującego feudalnego systemu klasowego, z ludnością podzieloną na: samurajów, chłopów, rzemieślników i kupców, ponadto istniały także osoby znajdujące się (na czym wychodziły lepiej lub gorzej) poza tym systemem: mnisi oraz różne grupy wykluczone. Oczywiście, kluczową rolę w takim układzie pełnili *daimyo*, będący nadrzędnymi władcami feudalnymi znacznych obszarów/regionów. Ponadto ważny był fakt przeniesienia samurajów z ich wcześniejszych posiadłości feudalnych do rezydencji w obszarach pod zamkiem odpowiedniego daimyo. Bazą dla miast zamkowych było ich znaczenie administracyjne i wojskowe, jako, że kontrola nad ziemią dawała stały przychód w postaci podatków płaconych w płodach rolnych. Samurajowie w takim układzie coraz szerzej (ze względu na zachowanie pokoju na terenie Japonii) pełnili role urzędnicze, księgowo, quasi-geodezyjne, prowadzone były rejestry ludności itd. Dodatkowo warto wspomnieć o edyktie Tokugawy Ieyasu o wprowadzeniu jednego zamku dla jednej domeny feudalnej. Spowodowało to centralizację władzy w danym hanie w tylko jednym mieście i do porzucenia innych, rozproszonych fortec. Oczywiście, jak to w przypadku miast europejskim, korzystne położenie transportowe (na szlakach handlowych i w dolinach rzek) pozytywnie wpływało na rozwój danej jednostki. Część miast (Edo, Osaka, Kioto, Nagasaki wraz z Dejimą) były bezpośrednio administrowane przez szogunat. Wielkość hanu wynikała często z bliskości daimyo do szoguna, a z wielkości hanu wynikała wielkość miasta - domena feudalna musiała być w stanie wyżywić miasto.

Okres Edo - administracja miejska

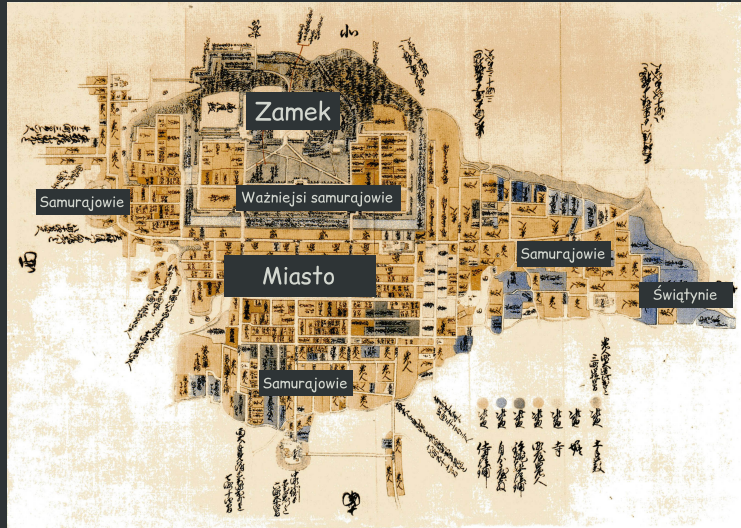
- ❑ Zamek - 寺社奉行
- ❑ Miasto - 町奉行
- ❑ 上屋敷 (Kamiyashiki)

Rysunek: 萩の古い街並み, opqr, Wikicommons, CC BY-SA 3.0

Administracja miejska funkcjonowała odmiennie w zależności od tego jakich obszarów (a dokładniej - obszarów zamieszkałych przez którą klasę społeczną) dotyczyła. W przypadku Edo mieliśmy do czynienia z Zarządcą Zamku (jisha bugyō, rekrutowany zawsze z rodzin daimyo które były podległe Tokugawie przed Bitwą pod Sekigaharą) oraz z Magistratem (machi bugyō, dokładniej w przypadku Edo - dwa magistraty), któremu były za to podległe tereny zamieszkane przez pospólstwo. Podobne systemy były wprowadzone w innych miastach szogunskich. W przypadku miast w danych domenach feudalnych, daimyo zwykle zarządzili bezpośrednio zamkiem, z utworzeniem zbliżonych magistratów. Obszary zamieszkane przez samurajów były podporządkowane administracjom prowincjonalnym, zaś posiadłości daimyo w Edo (tzw. Kamiyashiki) były rządzone według osobnych zasad, traktowane były jak część domeny. Sąsiedztwa w ramach miasta dla pospólstwa były w codziennych czynnościach zarządzane przez mieszkańców. Każde sąsiedztwo było podzielone na pięć grup rodzinnych składających się z właścicieli nieruchomości i ich rodzin oraz zarządców nieruchomości, którzy także reprezentowali najemców. Członkowie grupy byli współodpowiedzialni za siebie - jeżeli np. jedna rodzina nie zapłaciła podatków, grupa musiała to nadrobić. Chociaż system zarządzania miejskiego rozwijał się przez cały okres, pod koniec istnienia szogunatu Tokugawa większość miast była zarządzana w sposób zbliżony do Edo. Pewnym wyjątkiem była tutaj Osaka, miasto które było miastem najbardziej handlowych z obszaru całego szogunatu i ze względu m.in. na małą liczbę samurajów (mniej niż 1% mieszkańców). Na obszarze tego miasta rzemieślnicy i handlarze mieli znacząco szerszą autonomię niż w innych miastach, tak silnie, że nawet zarządcy sąsiedztw byli odpowiedzialni za prowadzenie części rejestrów. W ogólności jednak samorząd miejski nie wykształcił się w Japonii w taki sposób jak w miastach europejskich, gdzie miasta lokowane zwykle cieszyły się dużą dozą swobód, czy nawet, jak w przypadku miast hanzeatyckich, niemalże absolutną autonomią.

Okres Edo - miasta zamkowe

Rysunek: 上野城下町絵図, Wikicommons, domena publiczna, bazując na The Making of Urban Japan: Cities and Planning from Edo to the Twenty-first Century, André Sorensen, s. 24, Figure 1.2

Najważniejszą formą miasta w okresie Edo było oczywiście miasto zamkowe. Pierwszą rzucającą się w oczy rzeczą jest oczywiście ścisła separacja klas - daimyo na zamku, samurajowie na zamku oraz wokół terenów pospólstwa, zajmując większość terenu, pospólstwo między zamkiem i niższymi samurajami (często wzdłuż dróg), czasami także świątynie na skraju. Drugą rzucającą się w oczy cechą - możliwość obrony i kontroli. Jednak w przeciwieństwie do ufortyfikowanych miast europejskich, tutaj ufortyfikowany był jedynie zamek. Ziemia była przypisywana samurajom zgodnie z ich rangą oraz handlarzom aby zachęcić ich do osiedlania się, jednak ziemia mogła być relokowana np. w przypadku pożarów. Władza jednak nie była tak absolutna jak mogłoby się zdawać. Kontrola rozciągała się przede wszystkim nad ziemią i ludnością, nie zaś nad budynkami czy infrastrukturą - nie został wytworzony na przykład system kontroli przeciwpożarowej zabudowań, chociaż podobne przepisy funkcjonowały w Europie w tym okresie. Czasami próbowano tworzyć korytarze zabezpieczające przed pożarami (na zasadzie wywłaszczenia części właścicieli i przekazania im działek w oddaleniu), to te korytarze często stopniowo były ponownie zabudowywane, pomimo tego, że np. należały do szogunatu (w przypadku Edo). Obszary zamieszkane przez pospólstwo (*machi-chi*) miały zwykle regularny układ kwartałowy, bazując na pierwotnym mieście w Japonii czyli Kioto (które najprawdopodobniej wzorowane było pod tym względem na miastach chińskich). Występowała duża gęstość zaludnienia, nawet rzędu kilkudziesięciu tysięcy mieszkańców na km^2 . Obszary samurajskie charakteryzowały się monokulturowością - były one wyłącznie mieszkalne, nie znajdowały się tam przedsiębiorstwa ani zakłady rzemieślnicze. Jednak jako, że klasa samurajska pełniła funkcję urzędniczą, to właśnie wewnątrz tej zabudowy mieszkalnej prowadzone były działania z tymi urzędami związane. Obszary świątynne charakteryzowały się zaś raz, że swoją funkcją: nie tylko religijną, ale także rozrywkową, jako, że kontrolowały jedyne obszary które pełniły funkcję zbliżoną do przestrzeni publicznych, gdzie mogły zbierać się w różnym celu większe tłumy.

Okres Edo - świątynie - 盛り場

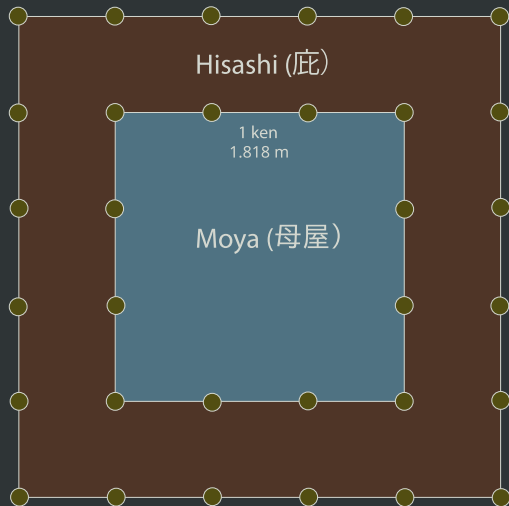
Rysunek: Kakidai, Wikicommons, CC BY-SA 3.0

Rysunek: LMP 2001, Wikicommons, CC BY-SA 4.0

Na takie zastosowanie pozwalał układ przestrzenny, składający się z placu i obszaru wokół terenów świątynnych (門前町, monzen-machi), które to obszary następnie, korzystając z faktu, że świątynia już przyciągała osoby zainteresowane kwestiami rozrywkowymi, również np. różnymi sztukami teatralnymi itp. To spowodowało, że w pewnym momencie obszary przyświątynne przekształciły się w popularne dzielnice rozrywkowe (*sakariba*, 盛り場), gdzie rozwijała się kultura popularna społeczeństwa. Formy w jakich rozbudowywały się te dzielnice ukształtowały się oczywiście w powiązaniu z tymi funkcjami. Do świątyń dochodziła możliwie jedna, prosta aleja, kontynuowana potem od bramy do świątyni na terenie świątynnym, która to aleja obrastała różnymi sklepami, miejscami z jedzeniem, budynkami rozrywkowymi i tym podobnymi przybytkami, które miały na celu zagospodarowanie klienta będącego pielgrzymem, osobą zmierzającą na festyn itd. Warto w tym miejscu zauważyć, że przed okresem restauracji Meiji i co za tym idzie kopiowania wzorców (w przypadku tej prezentacji) z miast zachodu, nie istniała w Japonii koncepcja przestrzeni publicznej tak jak my to rozumiemy. Nie istniały ogólnodostępne parki, place i tego typu rzeczy. Mogło to np. wynikać z braku jednostki, która mogłaby taką infrastrukturą zarządzać, jak silnie ukształtowany samorząd miejski. Funkcję taką w japońskich miastach okresu Edo pełniły w zasadzie tylko świątynie i tereny przy nich, które jednak były co do zasady terenami prywatnymi i w teorii przeznaczonymi na cele kultu religijnego.

Okres Edo - miasta zamkowe - jednostka

Rysunek: Zen butsuden, Urashimataro Wikicommons, CC BY-SA 3.0

Mówiąc o organizacji przestrzennej miast japońskich okresu Edo nie sposób nie wspomnieć o rozmiarach jednostek ziemi. Popularnym podziałem w obszarach dla pospółstwa był podział na równe kwartały o szerokości 60 ken x 60 ken (lub 1 chō x 1 chō). Działki często były jednak dosyć podłużne, co wynikało np. z faktu, że często domy były opodatkowane w zależności od długości frontu od strony ulicy. Czasami bloki były innej wielkości niż 60 ken, co wynikało np. z nieregularności związanych z różnymi formami geograficznymi. Jednostka ken ma jednak o wiele szersze znaczenie w japońskiej architekturze. Oparta jest na chińskiej jednostce *jian*, i służyła (oraz czasami służy też dzisiaj) do określania wymiarów i proporcji budynków. Jej wartość przyjmuje się jako 1.818m, jednak w przeszłości było to po prostu mniej więcej trochę poniżej dzisiejszych dwóch metrów - w czasach rządów Toyotomi Hideyoshiego było to bliżej 1.97m, ale podczas rządów szogunatu Tokugawy zmniejszono tę jednostkę w okolice jej dzisiejszej wartości (jako, że podatki liczone były od rozmiaru w ken, takie zagranie pozwoliło na zwiększenie tej liczby i co za tym idzie, w sposób dosyć ukryty zwiększyć możliwości podatkowe).

Okres Edo - miasta zamkowe

Rysunek: Townhouse in Kitakata, Kenchikuben, Wikicommons, CC BY-SA 3.0

Rysunek: Residence of the daimyo Matsudaira Tadamasa, Wikicommons, domena publiczna

Ostatecznie - spuścizna okresu Edo w kontekście urbanistyki jest dwojaka. Po pierwsze, jest to spuścizna słabego poziomu lokalnej administracji miast tego okresu. Nie istniały magistraty w klasycznym tego słowa pojęciu (w którym to taki magistrat byłby odpowiedzialny za utrzymanie właścicwej infrastruktury miejskiej oraz podstawowej regulacji czegoś na kształt planów zagospodarowania bądź planów przeciwpożarowych). Z jednej strony rządy szogunatu lub poszczególnej domeny zachowywały nadrzędną kontrolę, z drugiej zarządzanie codziennymi kwestiami (w tym nawet tą szczątkową infrastrukturą - szogunat/daimyo inwestowali głównie w infrastrukturę typu mosty, służącą także obronie) było w znaczącej większości przekazane lokalnym sąsiedztwom. Miasto było więc niemalże zbiorem stosunkowo niezależnych sąsiedztw. Efektem tego było zaś niewykształtowanie się miasta jako pewnej dobrze ukształtowanej jednostki - tak jak w Europie, gdzie odrębność miast lokowanych czy wolnych miast handlowych i hanzeatyckich była wyraźna zarówno w zarządzaniu jak i w kulturze oraz tożsamości. Struktura społeczna w miastach japońskich przypominała niemalże feudalną. Jednocześnie ze względu na obowiązujący sposób opodatkowania, działalność rzemieślnicza czy handlowa mogła rozwijać się bardzo swobodnie. Wpływ tego modelu był także bezpośredni na urbanistykę, budując model idealnych przedmieść, które po IWS i IIWS stawały się popularne wśród japońskiej klasy średniej. Efektem tego jest to, że do dzisiaj własność mieszkań dotyczy przede wszystkim domów jednorodzinnych (jak w USA, ale oczywiście w całkowicie innej skali), a nie mieszkań, jak to jest w Europie. Dzielnice czy obszary planowane nie są kojarzone, tak jak w tej części świata, z porządanymi osiedlami czy strukturami w stylu hausmannowskiej przebudowy Paryża, a raczej z komercyjnymi obszarami czy z obszarami osiedli dla osób mniej zamożnych. W tym okresie rozpropagowane były także tradycyjne formy architektoniczne, które, chociaż starsze niż ten okres, trafiły wtedy do szerszych miast. Japonia w okres XIX-wiecznej modernizacji wchodziła jako kraj stosunkowo silnie zurbanizowany, co przekładało się na późniejszy okres.

Epoka Meiji - zmiany polityczne i mentalności

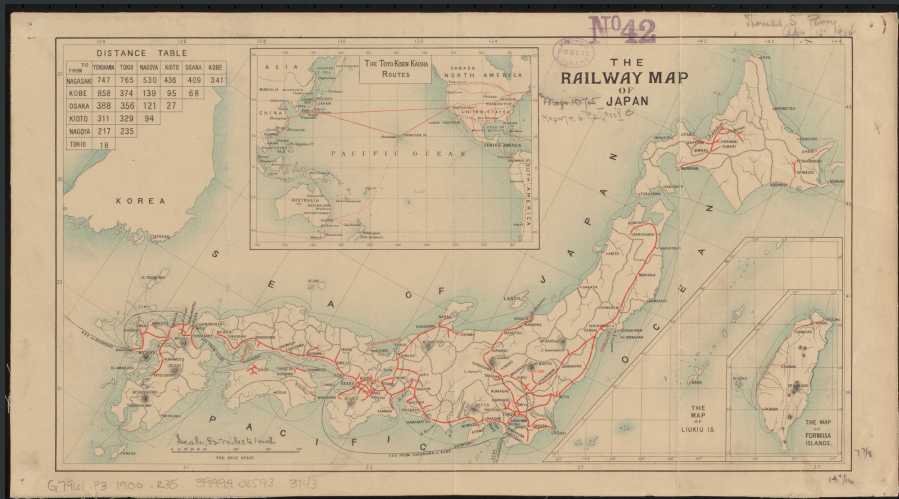
- ❑ Centralizacja
- ❑ 都道府県
- ❑ Reforma rolna
- ❑ Kapitalizm
- ❑ Nowa klasa urzędnicza

Rysunek: The old fighting the new, Wikicommons, domena publiczna

Rozwój miast w Japonii w okresie silnej modernizacji epoki Meiji jest pochodną zmian politycznych i mentalnościowych, które wystąpiły w tym okresie. Po pierwsze, nastąpiła silna centralizacja administracji, w przeciwieństwie do dosyć zdecentralizowanego systemu feudalnego poprzedniej epoki. Przekształcono kraj w dosyć popularny ówczesnie model państwa unitarnego bez istotnego samorządu. Zarząd lokalny pełnił przede wszystkim rolę w propagacji władzy centralnej i prowadzenia administracji w jej imieniu. Wprowadzony został nowy podział terytorialny, tzw. system *Todōfuken* (都道府県), na świecie znany jako prefektury, które to prefektury jednak były silnie zależne od Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, z gubernatorami nadawanymi, stanowiącymi de facto część administracji tegoż ministerstwa. Samorządy były odpowiedzialne za dostarczanie usług, nie mając jednak istotnych uprawnień prawodawczych, nie mogąc kontrolować więc w jaki sposób te usługi są realizowane - były więc wykonawcami zadań zleconych. Silna centralizacja w tym i nie tylko w tych aspektach powodowała, że w Japonii tamtego okresu nie ukształtowało się społeczeństwo obywatelskie oraz niezależna od państwa koncepcja dobra wspólnego. To zaś tłamsiło rozwój świadomej klasy średniej, a co za tym idzie - kształtowanie się tożsamości i podmiotowości miast. Jednym z elementów modernizacji była oczywiście także reforma rolna - w latach 1871-1973 wprowadzono własność ziem, pozwolona na handel nią oraz zmieniono sposób opodatkowania (zamiast części płodów ryżowych - 3% wartości ziemi do rządu centralnego). Własność ziemi została w większości przekazana podatnikom, co spowodowało wykształcenie się klasy niewielkich rolników. Wzrost miast nie powodował kurczenia się liczby rolników, a jedynie ich udziału w całkowitej liczbie mieszkańców - w liczbach bezwzględnych wynosiła ona cały czas ok. 14 milionów, gdzie ogólny wzrost mieszkańców od okresu Meiji do końca ery Taishō wyniósł około 25 mln (od ok. 35 mln do ok. 60 mln). Gospodarka przekształcona została w rynkową i kapitalistyczną. Samurajowie zostali pozbawieni swoich przywilejów, nieruchomości daimyo zostały skonfiskowane na urzędy itp.

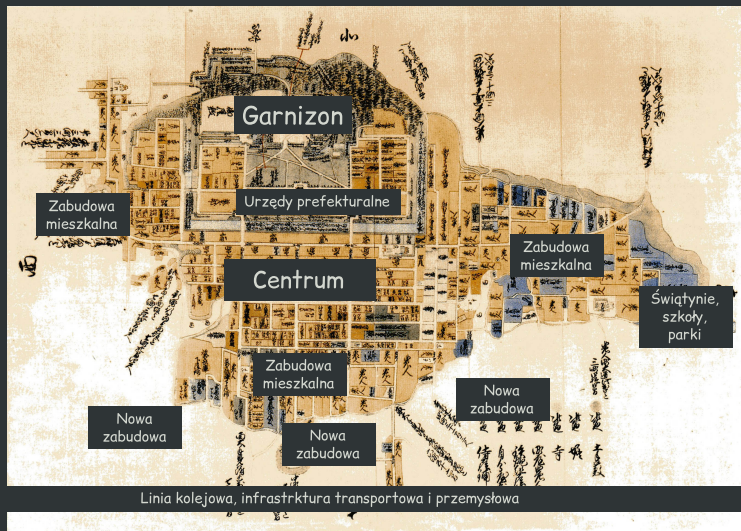
Epoka Meiji - rozwój kolei

Rysunek: Mapa kolejowa z 1900 roku, Wikicommons, domena publiczna

Istotnym aspektem modernizacji epoki Meiji mającym wpływ na kształt i funkcjonowanie miast Japonii zdecydowanie do dnia dzisiejszego był rozwój kolei. Niewydolny system transportowy epoki szogunatu, oparty o transport pieszy oraz małe barki rzeczne i przybrzeżne zastąpiony został nowoczesnym systemem transportowym bez którego nie byłaby możliwa transformacja przemysłowa. Co ciekawe, już za rządów szogunatu pierwsze próby budowy linii kolejowych były podejmowane, a także ta niewielka liczba osób, która miała okazję w końcowych etapach szogunatu np. studiować na zachodzie (ci ludzie częściowo stanowili potem elitę epoki Meiji) była świadoma znaczenia tego środka transportu. Pierwsza linia kolejowa została otwarta w 1872 roku między Tokio i Jokohamą, jako część planowanego państwowego systemu. Linia ta została przedłużona następnie do Osaki, Kyoto i Kobe. Wybudowana została przy użyciu brytyjskich technologii i okazała się dużo droższa niż pierwotnie planowano. Z tego powodu młode rządy Meiji nie miały odpowiedniej ilości kapitału, aby kontynuować budowę. W latach 1880-tych jednak dopuszczono budowę linii prywatnych. Rozpoczął się okres boomu kolejowego, porównywalnego do brytyjskiej Railway Manii. Do 1902 roku prywatni inwestorzy wybudowali 4843 km linii kolejowych (zaś koleje rządowe 2071 km). W 1906 roku Ustawa o Nacjonalizacji Kolei (鉄道国有法, Tetsudō Kokuyū-hō) została przyjęta, która spowodowała wykup linii kolejowych przez państwo do poziomu pozwalającego na utworzenie spójnej siatki krajowej (z tego powodu dużo linii kolejowych podmiejskich itp. znajduje się w rękach prywatnych jako osobne przedsiębiorstwa w stosunku do, obecnie również w większości prywatnej, grupy JR). Było to podyktowane w dużej części kwestiami wojskowymi.

Epoka Meiji - planowanie

Rysunek: 上野城下町絵図, Wikicommons, domena publiczna, bazując na The Making of Urban Japan: Cities and Planning from Edo to the Twenty-first Century, André Sorensen, s. 80, Figure 2.7

Pierwszym aspektem, którego zarządzane centralnie planowanie przestrzenne (przez to odmienne od europejskich wzorców organizacyjnych, gdzie kwestiami planowania przestrzennego zajmował się mniej lub bardziej demokratyczny magistrat) musiało się podjąć to kwestia zabezpieczenia przeciwpożarowego, drogowa oraz dostępu do wody. Plany jednak były ambitniejsze i odzwierciedlały one priorytety modernizacyjne rządu Meiji, w szczególności w Tokio. Pierwszym projektem tego typu była zabudowa w Ginzie w miejscu strawionym przez wielki pożar z lutego 1872 roku, w terenie widocznym z zarówno z nowopowstałej linii kolejowej jak i z terenów portowych oraz zamieszkałych przez osoby zagraniczne. Plan zabudowy tych terenów reprezentacyjną zabudową z kamienia z szerokimi alejami powstał już 6 dni po pożarze (Ginza Brick Town). Kolejnym ważniejszym działaniem było wydanie *Rozporządzenia dotyczącego ulepszeń miasta Tokio*, które to jednak koncentrowało się na przekształcaniach istniejących części miasta, nie zaś na planowaniu nowych jego części. Jak sama nazwa wskazuje, dotyczyło to wyłącznie Tokio. Właściwa ustawa dotycząca planowania przestrzennego została przyjęta dopiero w 1919 roku i dotyczyła już całego kraju. Potężne Ministerstwo Spraw Wewnętrznych otrzymało kolejną jednostkę, Sekcję Planowania Miast. Jednostka ta przygotowała (Starą) Ustawę o Planowaniu Miast oraz Prawo Budowlane. (Stara) Ustawa o Planowaniu Miast zapewniła ustandaryzowane strefy planistyczne, kontrolę linii zabudowy oraz podstawę prawną dla konsolidacji działek.

Epoka Meiiji - planowanie

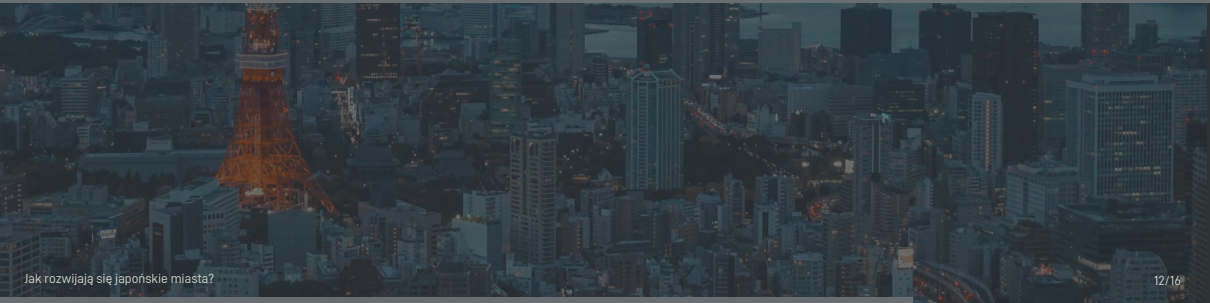

Rysunek: Takekawa-cho, Kyobashi-ku, Tokio (1905), Wikicommons, domena publiczna

Rysunek: Siedziba Banku Japonii (1896), Wiii, Wikicommons, CC BY-SA 3.0

Jak rozwijają się japońskie miasta?

Współczesny podział administracyjny

Rysunek: DJ Mapping, Wikicommons, CC BY-SA 4.0

Rysunek: Koba-chan, Wikicommons, CC BY-SA 3.0

Rysunek: AichiWikiFixer, Wikicommons, CC BY-SA 4.0

Współczesny podział administracyjny Prefektury dzieli się na cztery typy: 43 prefektury zwykłe (*ken*, 県), dwie prefektury miejskie (Osaka i Kioto, *fu*, 府), jedno terytorium (Hokkaidō, 道) oraz jedną metropolię (Tokio, *to*, 都). Przez lata poodawane one były scaleniu, dzisiejszy układ 47 jednostek został uformowany na przełomie wieku XIX i XX. W wielu przypadkach pokrywa on się z dawnymi prowincjami (*ritsuryō*). Zgodnie z Prawem Autonomii Lokalnej prefektury mają stosunkowo dużą niezależność, jednak w praktyce jest ona ograniczona przez: fakt finansowania przez rząd centralny (większość przychodów nie pochodzi z własnych podatków) oraz poprzez ścisłe ustalanie ram działania, jedynie w których jednostki samorządu terytorialnego są autonomiczne. Jeżeli zaś chodzi o gminy, to każda z 1719 jednostek może być jednym z czterech typów: okręg specjalny (区, *ku*, części dawnego miasta Tokio), miasto (市, *shi*), miasteczko (町, *chō*), wioska (村, *son*). Samorządność jest gwarantowana w konstytucji, jednak szczegóły tejże są przedstawione w Prawie Autonomii Lokalnej, która to ustawa weszła w życie równolegle z konstytucją. Prefektury i gminy są niezależne od siebie, nie ma hierarchicznej zależności między nimi. Ponadto część miast, które normalnie są gminami, posiada dodatkowe prawa, są to tzw. miasta wyznaczone rozporządzeniem rządowym, które są czymś zbliżonym do miast na prawach powiatu. Obecnie taki status posiada 20 miast, każde musiało uzyskać 500k mieszkańców i zostać wyznaczone rozporządzeniem. Posiadają oddelegowane wiele uprawnień podlegających prefekturom (edukacja, pomoc społeczna, ścieki, działalność gospodarcza i pozwolenia, planowanie przestrzenne itd.), z częścią uprawnień pozostawionym prefekturom. Muszą być podzielone na okręgi (区, *ku*), z urzędem okręgowym, zakres i uprawnienia tych jednostek ustalają same miasta. Każda z tych jednostek ma inny udział w procesie planistycznym.

Proces planistyczny

- ❑ Prawo Planowania Miast - 1968
- ❑ Miejskiego obszaru planowania
- ❑ Obszar kontroli urbanizacji
- ❑ Strefy wykorzystania terenu
- ❑ Inne strefy
- ❑ Plany dzielnicowe

Rysunek: Aerial photograph around Tokyo Station (June 1963), Copyright © National Land Image Information (Color Aerial Photographs), Ministry of Land, Infrastructure, Transport and Tourism, Wikicommons

Proces planistyczny w Japonii jest wielostopniowy. Wynika on z (Nowego) Prawa Planowania Miast przyjętego w 1968 roku, od tego czasu jednak wielokrotnie zmienianym. Proces planistyczny zaczyna się od wyznaczenia tzw. Miejskiego obszaru planowania (lub wskazania Quasi-miejskiego Obszaru Planowania, który to oznacza prostszy proces planistyczny, ale blokuje możliwość wyznaczenia szerokiego zakresu zabudowy). Następnie przygotowywany jest masterplan (przez miasto albo prefekturę). Na początku należy wyznaczyć obszar kontroli urbanizacji (oraz obszar promocji urbanizacji, w którym to zalecana jest większa intensywność zabudowy) w którym co do zasady zabudowa nie jest dopuszczalna (z wyjątkami). Następnie tworzone są bardziej dokładne plany zagospodarowania, które wskazują na konkretny rodzaj zabudowy (mieszkalne, usługowe, przemysłowe i różne stopnie pomiędzy, razem 12 różnych stref). Odpowiednie jednostki mogą tworzyć bardziej dokładne plany dotyczące rodzajów zabudowy, np. wskazujące na konkretny typ przemysłu czy usług. Wreszcie plany dzielnicowe wskazują na dokładne aspekty, takie jak np. obowiązkowa linia zabudowy, podział pasa drogowego (szerokość jezdni, chodników itp.), obszary zieleni, wysokość budynków itp. Każda z 12 stref ma również odpowiednie ustalone dopuszczalne wartości współczynnika powierzchni użytkowej i współczynnika pokrycia budynku.

An aerial photograph of Tokyo, Japan, taken at dusk. The Tokyo Tower is prominently featured on the left side of the frame, illuminated with warm orange lights. The city's dense urban landscape is visible, with numerous skyscrapers and buildings, some of which are also lit up. In the background, the city meets the water, with a bridge visible in the distance. The sky is a deep, dark blue with some lighter clouds. The overall mood is serene and urban.

Dziękuję za uwagę!

1. **The Making of Urban Japan: Cities and Planning from Edo to the Twenty-first Century**, André Sorensen, Routledge, 2004, ISBN:9780415354226
2. Local Government in Japan, Council of Local Authorities for International Relations, marzec 2010, dostęp 2023-01-22
3. Introduction of Urban Land Use Planning System in Japan, Ministry of Land, Infrastructure and Transport, styczeń 2023, dostęp 2023-09-15
4. Japanese Architecture and Art Net Users System, Dictionary of Japanese Architectural and Art Historical Terminology
5. Japanese land law, Wikipedia, dostęp 2023-09-16
6. Japanese Urban Land Use Policy: In Historical And Comparative Perspectives, Ishida Yorifusa, Tokyo Metropolitan University, dostęp 2023-09-16

Z w.w. źródeł najszerszym jest wymieniona na pierwszym miejscu książka, która w dosyć kompletny sposób opisuje historię urbanizacji Japonii od epoki Edo, do dnia dzisiejszego. Źródło nr 2 w pełen sposób opisuje współczesny podział administracyjny Japonii, wraz z odpowiednim opisaniem uprawnień jednostek, szans i zagrożeń. Źródło nr 3 to podsumowanie systemu planowania przestrzennego w Japonii wydane przez odpowiednie ministerstwo w formie infografiki w PDF. Źródło nr 4 stanowi słownik architektury japońskiej, tzw. JAANUS. Źródło nr 5 jest może faktycznie artykułem z Wikipedii, ale stanowi całkiem przystępne i poprawne omówienie tematu współczesnego systemu planowania przestrzennego w Japonii (jest jednocześnie bardziej opisowe niż źródło nr 3). Wreszcie źródło nr 6 stara się w bardziej skrócony niż źródło nr 1 sposób opisać perspektywę istniejącą i historyczną w porównaniu.